

ARXIV
D'ESTVDIS
DEL CENTRE
EXCURSIONISTA
DE TERRASSA

ANY II

OCTUBRE DE 1912

N.º XIII

AD/IV
DIST/DIS
E
A
22-22-22

ARXIV D'ESTVDIS DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

SUMARI

TEXT:

FOLKLORE

Folklore Catalá (continuació) *Cels Gomis.*

ARQUEOLOGIA Y HISTORIA

Les nostres antigalles al extranger, *Josep Soler y Palet*

DOCUMENTS INÉDITS

De la Guerra dels Segadors, *Josep Ventalló y Vintó*

CRÓNICA

Excursións de Montanya.—Exploració de l'Avenc del Daví.

GRAVATS:

Cementiri de St. Pere.—Recó de can Feu.—Sorteig de llana.—Pellaires.

SECCIÓ OFICIAL

El día 26 de Setembre va celebrarse la Junta General ordinaria, que prevé l'article 12 dels Estatuts, pera la renovació de càrrecs de la Junta Directiva y seccions de Instrucció, Montanya y Fotografía per els cursos 1912-13 i 1913-14 quedant constituïdes en la següent forma:

CURS 1912-13

JUNTA DIRECTIVA

D. Daniel Blanxart, *President*.—D. Miguel Galí Figueras, *Vispresident*.—D. Anton Matheu, *Tresorer*.—D. Arthur Martorell, *Arxiver*.—D. Francisco Capella, *Secretari*.—D. Joan Armengol, *Secretari segón*.

SECCIÓ DE INSTRUCCIÓ

D. Domingo Palet i Barba, *President*.—D. Salvador Vallés, D. Alexandre Galí i D. Pau Gorina, *Vocals*.—Joan Duch, *Secretari*.

SECCIÓ D' EXCURSIONS

D. Baltasar Pineda, *President*.—D. Pere Domenech, D. Josep Alavedra i D. Frederic Segués, *Vocals*.—D. Jaume Rocabert, *Secretari*.

SECCIÓ DE FOTOGRAFÍA

D. Joan Rusca, *President*.—D. Lluís Corominas, D. Salvador Utset i D. Manel Astals, *Vocals*.—D. Josep O. Humet, *Secretari*.

FOLKLORE

FOLKLORE CATALÀ ⁽¹⁾

Respecte de les plantes (lletra e) tots sabem la gran veneració que'ls pobles antichs tenien als boscos. No hi havia cap poble que no tingués lo seu bosch sagrat, y pe'ls galos eren fins objecte de adoració. Los grecs, qui van omplir de rialleres creacions la naturalesa tota, poblant de sílfos y sílfides l'ayre, de nereydes, tritons y sirenes lo mar, de náyades los rius, de oréades les montanyes, no podien menos de omplir d'altres sers mitològichs, les prades, los camps, los boscos y tot lo que pertany al regne vegetal, y posaren les màpees a les primeres, los faunos als segons y'ls sátirs, les driades y les hamadriades als darrers, ab la particularitat de que la existencia de cada una de aquestes anava unida a la del arbre que li havia tocat en sòrt: quan aquest moria, moria també aquella (2).

Convertits ja'ls pobles al cristianisme, no per axó van dexar de seguir adorant los boscos, tant es axís que'ls apóstols de la nova religió no van pas tindre més remey que permetre que's fessin capelles als troncs dels arbres, substituint l'adoració de les noves imatges a la dels déus que fins a les hores havien poblat les velles boscuries. Més tard aquelles rústegues capelletes han anat sent substituïdes per ermites, com les de Queralt, Bellmunt, lo Mont, Nuria, Cap d'Aran, Meritxell, Coll del Alba, Requesens y Rocacorva. per no parlar més que de les més conegudes, que avuy coronen les nostres montanyes y ahont hi van encara en romiatge los pobles de llurs respectives rodalies.

(1) V. les pl. 82 y 174 d'aquest ARXIU D'ESTUDIS.

(2) Vegis la bonica tradició contada per Na Maria de Bell-lloch ab lo títol de LO MONT DEL FAY (*Llegendes Catalanes*, Barcelona, 1881) segons la qual les fades que en altre temps poblaven la riera de Sant Miquel van desaparèxer de aquella xamosa vall ab lo darrer faig tallat per la impia destrala del llenyater

Malhauradament una mal entesa cobdicia ha fet desaparèixer los vells boscos que cubrien los vessants de les montanyes catalanes y los que la necessitat de regularisar lo regim de les nostres corrents fluvials obliguen a replantar de nou, may tindrán pe'ls nostres fills l'encís y la poesia que aquells havien tingut pe'ls nostres vesavis.

Mes, malgrat axó, les creencies que encara hi havia entre 'ls nostres pagesos respecte a alguns de'ls nostres arbres son una reminiscencia del antich culte que se'ls hi tributava. Lo dia de Sant Pere Martir los pagesos fan benehir branques d'ars blanch y d'olivera y les planten als camps y vinyes, segurs de que axis no hi caurá cap pedregada. Y precisament per axó, perque les branques de aquestos dos arbres se fan benehir l'esmentat dia, es per lo que no hi pot caure cap llamp, com tampoch pot caure al llorer perque les seues branques se fan benehir lo diumenge de Rams. Tampoch poden caure llamps a les cases hont, durant lo temporal, s'hi cremen fulles de llorer benehides aquella diada. Al xiprer se'l respecte per ser l'arbre dels morts. A les cases de pagés de la Garrotxa (Girona) servia per indicar als frares mendicants que allí se'ls hi donava aculliment de franch. Encara avuy se n'hi veuen al costat de algunes de aquelles pagesies.

Lo Pi de les tres branques que hi ha al Pla de Camp-Llonch, prop de Berga, que desde l'any 1901 és considerat com a representació de la patria Catalana, com lo famós arbre de Güénica ho és de la patria bascongada, qué es més que una reminiscencia del antich culte als arbres?

Y'ls matexos *arbres de la llibertat* que les revolucions triomfantes plantaven a les plasses de'ls pobles, simbolisant una idea que may ha tingut estada aquí a la terra, qué són més que un reste d'aquell culte (1)?

Entre les matexes plantes, si n'hi ha de maleides com la menta,

(1) L'any 1870, trobant-me a Zumárraga (Guipúzcoa), vaig anar a veure'l monument commemoratiu del tant famós *abrás de Vergara*, que no era més que un arbre, un *encaliptus*, al mitj d'un petit clos d'arsos, pero estava tallat ran de terra y sols tenia uns migrats rebrots. Tantes quantes vegades l'havien renovat, altres tantes l'havien tallat los supervivents de la guerra dels set anys, qui may havien deixat de considerar com una traició d'en Maroto l'abrás qui havia acabat ab aquella plarga lluyta fraticida.

per haver dit als soldats del rey Herodes hont s'havia amagat la verge Maria ab lo seu fill al fugir cap a Egipte, n'hi ha també de benehides com lo romaní per haver-hi posat a secar la Santíssima Verge los volquers del seu estimadíssim infantó (1).

*
* *

Per lo que toca a la adoració de les pedres (lletra *f*), tots sabem que'ls *menhirs* (pedres del diable) y'ls *dólmens* (cases de moros) eren objecte de supersticiosa veneració per part de'ls primitius pobles de la nostra regió. Siguin aquestos monuments prehistòrichs obra dels celtes o dels iberis, que de abdues opinions hi ha partidaris, es un fet fora de dubte que no se n'ha trobat cap fet de pedres que tinguin la mes petita senyal de haber estat treballades. Les pedres del diable o pedres dretes, com solem dir-ne a Catalunya de'ls *menhirs*, devien ser un equivalent de'ls nostres *padrons*, monuments comemoratius de algún fet extraordinari, mes hi ha qui preté que eren una mena de fites indicadores de camins, com més tard ho foren les columnes miliaries de'ls romans, o bé senyals per indicar llocs de reunió o la tomba de algun guerrer distinguit (2). Los *dolmens*, pedres planes sostingudes per altres verticals en nombre de dues, tres o més, eren, segons uns, altars de sacrificis, segons altres habitacions de'ls sacerdots druides y, segons los més, monuments sepulcrales. A judicar pe'l nom que'ls hi donen a Navarra, *trego-arriya* (3), o sigui *pedra tumular*, és aquest darrer l'objecte a que eren destinats.

Es natural que la vista de aquestes grosses pedres posades en llocs hont, generalment, no n'hi ha de la mateixa mena, despertés l'admiració de la gent del camp y fes que les hi atribuissin un origen sobrenatural, inventant mil fantàstiques llegendes sobre'l mateix. De la admiració a la adoració no hi ha més que un pas. Res té, donchs, d'estrany que'ls primitius cristians seguissin tenint per aquesta lley de pedres la mateixa adoració que hi havien tingut los pobles pagans, malgrat totes les decretals de Carlemany y d'altres reys y tots els de-

(1) Vegis la meua *Botànica popular*, pl. 114 (Barcelona, 1891) y la revista mensual *Catalunya*, Febrer de 1904, pl. LII.

(2) G.—Michel Coissac. *Mon Limousin*, pl. 400.—París, 1813.

(3) Joan Iturralde y Suit, *La prehistoria en Navarra*, pl. 7, nota.—Pamplona, 1911.

crets dels Concilis que anatematissaven aquella superstició. Los apòstols del Cristianisme van fer ab aquestes pedres lo mateix que havien fet ab los arbres: coronar-les ab una sencilla creu feta de branques.

Durant la Edat Mitja les *pedres dretes* van ser substituïdes per creus de pedra, de les que tants nombrosos y bells exemplars ne tenim a Catalunya.

Malgrat l'avens de'ls estudis meteorològics, malgrat que avuy lo llamp és un humil esclau de l'home, que'l fa servir lo mateix per moure les màquines de les seues fàbriques que per fer anar los cotxes dels tranvies o per donar-li llum axis dins de casa que pe'ls carrers de les grans urbs, lo poble no pot capir que un meteor que tants greus danys causa allí hont cau pugui ser un fluit immaterial. Per ell lo llamp ha estat sempre y segueix sent encare un cos material y tangible. De aquí que, quan al cavar o llaurar la terra, troba alguna pedra de forma y materia tant diferents de les demás que la rodegen, cregui que es lo llamp, la pedra que esberla 'ls arbres, que mata als homens y als animals, que esquerda les campanes y fica foch a les cases entremitj del terratrèmol dels feréstechs temporals. Les destrals de pedra, les puntes de fletxa o de llansa de pedra foguera, de pórfit, jade o serpentina, no son més que *pedres de llamp* (1) pe'ls nostres pagesos. Y aquesta superstició no es pas exclusiva de la nostra terra. Lo mateix a Inglaterra que al Japó, a Escandinavia que a la Argelia, a Italia que a Russia, per tot les antigues eynes de pedra dels pobles primitius son nomenades pedras de llamp.

També es comuna a tots los pobles la creencia de que un llamp no pot caure dues vegades al mateix lloch y que, per consegüent, aquestes pedres son un poderós preservatiu contra aquell. Los nostres pagesos quan ne troben alguna la conserven ab una mena de veneració, segurs de que tenint-la a casa no cal que tinguin cap por de que hi caygui un llamp. Los pastors dels nostres Pirineus les fan servir de batall per les esquelles del manyach que va devant del bestiar, creguts de que axi tot lo remat està lliure dels efectes del llamp (2).

Les puntes de flexa de pedra foguera, pulida o sense pulir, de

(1) *Piedras de rayo*, en castellà; *pierres à foudre* o *pierres de tonnerre*, en francès.

(2) Vegis la meua obreta *Lo llamp y'ls temporals*, pl. 3 a 6. Barcelona, 1884.

ágata o de cornalina, engastades en or, argent o bronzo, se duyen en altre temps penjades al coll com a preservatius d'una pila de mals, axi materials com espirituals, ni més ni menos que com avuy s'hi porten medalles o santristos benehits (1).

A Tortosa tenen una gran veneració per les *crevetes* y *pilanets* que's troben tot al entorn de la ermita de Mitán Camí o de Cabrera, y que no son més que vértebres fòssils d'encrinites. La circumstancia de no trobar-se-n més que a aquell lloch (2) fa que'l poble cregui que és un miracle de la Mare de Déu. Quan una dóna va de part, n'hi posen al caldo, pensant-se que axi tot anirà bé.

També tenim les *pedres de Santa Llucia*, opérculs del *Belerofont costatus*, llisos y blanchs per sota, verrugosos y d'un bonich color entre bermellench y groguench per damunt, que, passant-se-les pe'ls ulls, los conserven clars y sans.

Y, ja que de pedres parlo, bó será manifestar que al Mont Calvari d'Arenys de Mar n'hi ha una d'altar, tant miraculosa que, per molt que l'amidin, may li troben les matexes dimensions (3).

CELS GOMIS.

(Seguirá)

(1) Emilio Cartailhac: *L'age de pierre dans les souvenirs et superstitions populaires*, pl. 39 a 43. París, 1878.

L'any 1887 trobantme a Salamanca 'm va cridar l'atenció veure a les argenteries unes manetes de coral o de gayeta engastades en or o argent, que allí 'n diuen *higas*, y, preguntant per que servien, me van dir que's penjaven al coll de les criatures per lliurar-les de mal donat (*mal de ojo*).

(2) Les *Crevetes*, creuetes, per més que siguin estrelletes de cinch puntes, són les vertebres aïllades o soltes, y 'ls *pilanets*, grupos de tres o mes. L'any 1888, quan jo feya 'ls estudis del ferro-carril de Linares a Almería vaig trobar aquesta mena de fòssils dins d'un dels barranchs de la vora dreta del Guadiana Menor, tributari del Guadalquivir, provincia de Jaén, però eren quelcom més grosses que les de Mitán Camí.

(3) Un fet per l'estil passa, segons les seues devotes, ab l'imatge de la Mare de Deu de la Mercé que's venera a la parroquia del seu nom a Barcelona: may té la mateixa expressió ni 'l mateix color de cara.

CONCURS REGIONAL FOTOGRÀFIC

:: DEL CENTRE EXCURSIONISTA ::

DE LA COLECCIÓ DE FOTOGRAFIES QUE OBTINGUÉ

: EL VUITÉ PREMI: AUTOR, RICART CARRERA :

CEMENTIRI DE ST. PERE

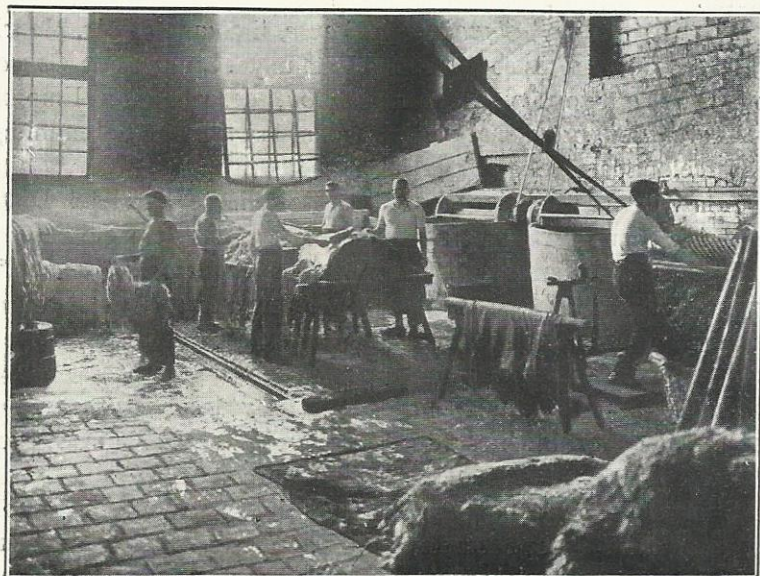

RECÓ DE CAN FEU

SORTEIG DE LLANA

Setè premi: autor Lluís Coróminas

PELLAIRES

ARQUEOLOGÍA Y HISTORIA

LES NOSTRES ANTIGALLES

: : A L'EXTRANGER : :

Museum, excelent revista d'art que publica la casa Thomas, inserta, en son nombre del Desembre últim un article de n'August L. Mayer sobre la col·lecció d'onze quadres del Greco y dos d'en Goya que posseix D. Marcel de Nemes a Budapest.

L'*Art Decoratif* ha comensat la publicació de vuit articles referents a *La ferronnerie espagnole* gòtica del Renaixement de la que tants bells exemplars guarden les catedrals castellanes y catalanes y especialment el "Cau Ferrat" d'en Rusinyol. Son autor es Mr. Paul Lafond.

A la *Société des Antiquaires de France*, li comunica Mr. Maurice la troballa de dues testes romanes a Catalunya. L'una es de *Gorgone* trovada a Tarragona y l'altre d'*Apollon*, descoberta a Empuries (avuy al museu provincial de Tarragona, la primera, y al municipal de Barcelona la segona).

A la venda de la col·lecció de Mr. Besselièvre al Hotel Drouot de París hi han figurat preciosos velluts granadins del segle XV.

El Sr. Mommeja ha donat compte en la *Revue de l'Agenais* d'un museu d'art cristià hispà-mejicà que posseix l'abat Lanusse a Tonneins.

Mr. Coster té en el segon fascicle del any passat de la *Revue des Pyrennées* un treball titular *Antiquaires d'autrefois*, ab motiu de la troballa de còpies inèdites d'en Francisco Filhol de Toulouse al cronista d'Aragó D. Francisco Ximenez de Urrea.

S'ha reimprès per la revista d'art *Die Kunst* un extracte de l'obra del gran pintor Joseph Israels, *Voyage en Espagne*, que constitueix un judici interessant dels pintors espanyols de son temps..

En el *Repertorium für Kunstwissenschaft*, n'August L. Mayer hi ha fet uns "Estudis sobre la pintura del segle XV en el Noroest de Castella" fenthi veure l'influència de l'art italià en les obres executades a Leon per en Nicolau'l Florenti (Nello di Nicola), al ensemple que a Salamanca; á Palencia per en Joan de Flandes y en Joan d'Holanda: y a Zamora per l'espanyol Fernando Gallegos, encare que aquest es considera mes aviat Flamenquisat.

"Els sarcòfecs cristians de l'iglesia de S. Felix de Girona y l'Escola Arlesiana d'Escultura funerària", es el titol d'un estudi de Mr. Emili Bonnet publicat al *Bulletin Archéologique du Comité des travaux historiques* (any 1911). En ell l'autor fa Arlesienchs aquells sepulcres dels primers anys de la nostre Era, per la semblansa de factura y d'assumptes ab els d'Arlés y els de Girona, tant ben estudiats pel nostre Botet y Sisó.

La Chronique des Arts del 27 de Janer darrer analisa les atribucions de D. Elias Tormo, gran coneixedor dels nostres pintors gòtics, en el Catàlech dels desconeguts 31 retaules dels sigles XIV, XV y XVI adquirits a Espanya per la Sra. Viuda de Yturbe y exposats l'any passat a Madrid. En dit Catàlech hi he llegit algunes d'aytals atribucions a pintors catalans quatrecentistes.

Burlington Magazine, revista d'art, ha insertat els següents treballs referents a les nostres obres d'art antigues: dos d'en Paul Lafond sobre l'escultor borgonyés Felip Vigarny (Felip de Borgonya) qui tant treballà a Espanya, y sobre en Damià Forment autor dels tres retaules d'escultura gòtica de pedra del Pilar y de San Pau de Saragossa y de la catedral de Osca. Altre reputat crítich d'art antich, l'Herbert Cock hi ha estudiat "Quatre pintures catalanes primitives": y en James Weale un gran quadre procedent d'Espanya atribuït per ell a en Roger de la Pasture.

També hi ha donat a llum un bon treball sobre "Alguns tapisos espanyols del segle XV" en A. Van de Put, altre tractadista de les nostres antigalles, especialment de la ceràmica *hispano-àrabe* o dauçada de Manisses. En aquell estudi ha fixat la data dels susdits tapisos que figuraren a l'Exposició d'Art Musulmà de Munich de 1910.

A *Les Arts anciens de Flandre* s'hi han publicat rescentment entre altres els següents treballs:

Portrait de Philippe Le Beau et de Charles-Quint pel nostre

Sanpere y Miquel (tomo III, fascicle 1.er), *Notice historique et biographique des principaux artistes flamands qui travaillèrent a Seville depuis le XV jusqu' à la fin du XVIIIe siècle* (tomo IV, fascicle 3.er y tomo V, fascicles 1.er, 2.ⁿ, 3.er y 4.^{rt}) per l'arqueòlech sevillà Sr. Gestoso y Perez; *Les œuvres de Peter Snayers en Espagne* (tomo IV fascicle 2.ⁿ) per en P. Lafond tant coneixedor del art antich de la Península ibérica; y *Les grandes œuvres d'art inédites* (tomo IV fascicle 4.^{rt}) per A. Mendez Casal.

A la subasta de la colecció famosa del consul Weber d'Hamburg, s'han venut els següents quadres de pintors espanyols: un de Fernandez Navarrete per 5,250 franchs, un del Greco per 7,625, un de Ribera per 25,000, un de Velazquez per 56,250, un d'Alonso Caño per 6,250, un de Pedro de Moya per 6,625, dos de Murillo per 40,000 y 42,500 y tres d'en Goya per 10,250, 95,000 y 25,000.

A Londres s'han venut també dos retrats fets per en Velazquez, de Felip III y del comte-duch d'Olivares de la colecció de la duquesa de Villahermosa, per 2.500,000 franchs. Y al Hotel Drouot de París, una colecció de ceràmica hispano-morisca dels XIV y XV de Manisses y Paterna que ha produït a son possessor l'antiquari de Barcelona D. Pau Tachard, la suma de 80,362 franchs, haventshi pagat en 42,000 francs un plat ab reflexes metàlics, flors y fullatges, y tonalitat or pàlit sobre fons blanch, y dos personatges al mitj representant una dama ferida per un trovador, ab una fletxa. S'atribueix pels francesos a un artista florentí vingut a Valencia al sigle XIV, com si'ls pintors de ceràmica valenciana no haguessin demostrat sa pericia en tants y tants plats, pots, gerres y fins y molt lluhidament en les reholes, com ho acredita la famosa colecció del amich Font y Gumá.

En el susdit *The Burlington Magazine*, nombre del darrer Desembre, Mr. Paul Lafond hi donà a coneixe els cadirats dels Chors de S. Domingo de la Calzada a Rioja (1517-1521) y de S. Penet el Real (1522-1528) avuy al Museu de Valladolid, obra del escultor quasi desconegut, Andreu de San Juan de Nájera.

Jahrbuc der kön preuzsischen Kunstsammlungen, revista d'art alemanya, porta un treball del ans dit Mayer sobre «Alonso Cano i l'art a Granada» comparant ses obres ab les d'en Pere de Mena, d'en Joan de Sevilla, Romero y Escalante y altres.

També publica una «Contribució al estudi de Miraflores» per en Valerià von Loga, ocupantse en ell del altar de Miraflores avuy a la Capella Real de Granada, qual pintura es deguda al gran Roger van der Weyden.

Al *Bulle'in Hispanique* del Abril-Juny d'aquest any, entre altres treballs referents a l'història d'Espanya, cal senyalar els d'en L. Ch. Watelin, «El siti antic de Costig (isla de Mallorca)», d'en A. Schul-ten, sobre les puntes de llances representades en les esteles funeràries de la província de Terol; d'en A. Albertini, qui s'ocupa de les pintures rupestres de Peñalba (Terol) descobertes per D. Joan Cabrer; y d'en Jordi Radet qui ab el títol de «El Renaixement d'Espanya y Portugal» extracta 'l magnífich treball que sobre aytal materia ha escrit pera 'l Llibre XIII de l'espléndida *Historie de l'art* de Mr. Andreu Michel, l'enamorat de les nostres arts antigues, Mr. E. Bertaux.

A la venda de la col·lecció de Mme. Levaigier de París al darrer Maig, hi figuraren dos plats de fayansa hispà-morisca dels que se'n donaren 9,000 y 11,000 franchs respectivament, tenint abdós al centre, bells escuts; a la de Mr. Lluís Mohl, en dit mes, sis hermoses escultures espanyoles dels sigles XV y XVI, y a una altra d'Amsterdam del mateix mes, un retrat de Felip II d'Alonso Sanchez Coello, el quadre espanyol del 1480 «Martiri de S. Hipolit», y altre també espanyol del XVI, «La Verge y l'Infant voltats d'àngels».

JOSEP SOLER Y PALET.

DOCUMENTS INÈDITS

RECULLITS PER L'HISTORIARE EN JOSEP VENTALLÓ Y VINTRO

DE LA GUERRA DELS SEGADORS

1. 1642—28 de Juliol—Entre les dos Universitats de la vila de Tarrassa y Universitat forana de dita vila, hiá Concordia confirmada ab privilegi, que tots los gastos Reals que fan dites Universitats se han de pagá igualment per ditas Universitats com en dita Concordia se conté.

2. Que després ques feta dita Concordia, los que vuy viuen

han vist sempre que tots los gastos Reals, axis de fer llevas de soldats, maridatjos com altres reals, se pagan igualment per ditas Universitats.

3. *Que quant lo enemich castellà invadí lo Principat, que feu retirar nostre exercit de la vila de Martorell, doscents soldats los quals estaven a comuns gastos de ditas Universitats ab companyies formadas ab son capitá, demés oficials y dos pagadors, ab los diners que tenien menester per pagar als soldats, si be ditas Universitats tingueren per cert temps un real de socorro per quiscun soldat de la ciutat de Barcelona.*

4. *Que quant se retirá lo exercit nostra de la vila de Martorell que fou violenta y ab gran perill dels ques trobaven en dit exercit, perderen los pagadors de ditas Universitats los diners de aquelles se'anta nou lliures, sis sous y dites donaren en compte de perdudas.*

5. *Qui després de passada la retirada de Martorell, a 11 de Abril de 1641 es juntaren los Concellers de las dos ditas Univrstitats ab altres personas, per part de cada Uuiversitat comptaren tots los gastos que serán fets en dita lleva y altres comptes que estaven a comptarse y tots se solgueren acceptuant dites 79 lliures 6 sous que los pagadors dels soldats de dita lleva de Martorell digueren que es perderen en la derrota de Martorell, lo día que se hagué de retirar lo nostre camp y se resolgué en lo passar de dits comptes que se anulés lo cas de la pérdua de les ditas 79 lliures 6 sous.*

6. *Que després als 14 del dit mes de Abril 1641 los Concellers de la dita vila escrigueren lo fet als Doctors Guillem Balét advocat de la vila y Dr. Hianuto Pallarés advocat les hores de la Universitat forana los quals en escrits idóneos son parer diant que la pérdua de les dites 79 lliures, 6 sous haurien de correr a gastos de dites dos Universitats.*

7. *Que los Concellers de la vila de Tarrassa o llur sindichs, moltas vegadas de paraula han interpellat als Concellers de la Universitat forana pagassen la meytat de dites 79 lliures 6 sous y sempre han recusats enfero.*

8. *Que lo any present solsament Ullastrell, Joan Pau Vilar y Francesch Arnella son Concellers de dita Universitat forana.*

9. *Que per so y altrament any deuenser los Concellers de dita*

Universitat forana comdepnats en haver de donar y pagar la meitat de 79 lliures y 6 sous.

CONTESTACIÓ DE LA UNIVERSITAT FORANA

1. *Que quant lo enemich castellá invadi lo present Principat, y feu retirar lo nostre Exercit de la vila de Martorell, que aixó fou en lo any 1640. quant arribá la nova en Tarrassa que lo dit enemich era entrat en Tarragona, se alsá somatent general y axí los de la vila y los de la Universitat forana acudiren a la ciutat de Barcelona, sens veurers, ni concertarse y sens haver parlat ni tractat ab los Concellers de la Universitat forana cosa alguna del govern de la gent de dit somatent, ni per la elecció de oficials y pagadors.*

2. *Quan foren arribats a la ciutat de Barcelona los somatents s'allotjaren en dita ciutat y demanaren a los Concellers de Barcelona per a socorrerlos en algunes quantitats.*

4. *Que dits senyors Concellers feren gracia de pagarlos o socorrers á dits homes a rahó de un real al día per tot lo temps que servirán en Martorell.*

5. *Que de la gent sen tornaren a llurs cases lo menos trescents los menos aptes per la guerra y restaren dos cents homens y los doscents anaren en Martorell y aquells foren sempre reconeguts de diners de dita ciutat de Barcelona a rahó de un real cada día.*

6. *Que los diners que foren menester pera pagar dels doscents homens, a dita rahó de un real cada día per home, los cobraren enterament los que governabendita gent per part de la Universitat de dita vila y encara ses averiguat que y mes del quen hauréu menester y no pagaren tots los socorros, porque encara lo día de avuy sen deuen.*

7. *Resulta al final després de un llarch interrogatori, que los pagadors Francesch Vergés y Valentí Vives de dites Universitats, perderen en la retirada de Martorell les alforges dels diners y digueren pel camí a Pere Pual de la Costa, que tenien gran sentiment de la pérdua de dites alforges. La declaració dels Illustres Deputats del present Principat fou de que al 15 de Novembre de 1640 se deliberará en haver de contribuir las dos Universitats al gasto de les llevas.*

CRÓNICA

EXCURSIONS DE MONTANYA.—Es ben lloable la activitat i iniciativa d'un aplec de nostres consocis qu'organisen excursions a les vehines montanyes pera les festes en que no s'en destina per a determinat objectiu, i a vegades fins fora de programa a les vigílies per a omplir algún vuit d'aquest o 'l que deixa algún acte anunciat del que s'ha de desistir. Sempre son profitoses aquestes sortides: pel coneixement que's pren del terreny, de sa topografia i física, per la fruició del paisatge o per lo que tenen d'esportiu.

Foren fetes aquest istiu sense objectiu peculiar ni remarcada preparació, una a Castell Sopera i font de la Pola, altre a Manresa seguint l'antic *camí ral* de Barcelona, per Coll de Daví, St. Jaume de Vallhonestà i 'l Pont de Vilumara, altre a Sant Llorens del Munt, anant a Sta. Agnès i revoltant la montanya pel pintoresc *camí de font soleya*, Montcau, cova Simanya, font del Llor, Marquet de la Roca y Sant Llorens Savall, totes les quals foren molt concorregudes, seguint les tres darreres dirigides pel entusiasta excursionista en Josep Alavedra, que coneix palm a palm les vehines montanyes, essent un element de valúia per a les nostres exploracions, havent-se per sa part ofert incondicionalment per a contribuir a la nostres tasca.

EXPLORACIÓ DE L'AVENC DEL DAVÍ.—El día 22 de Septiembre s'afectuá una excursió organizada per la Secció de Montanya pera continuar la exploració del avenc esmentat. Els intrépits Sagués, Pineda, Capella, Badiella y Argemí sigueren els excursionistes y tots hi descendiren ab sols l'auxili d'un parell de cordes de 30 m., fent les consabudes estacions de la rampa y del replá, en les que s'alternaren pera poguer estar tots a baix.

La solera o fons d'aquest ampli avenc es als 55 m., y no als 53 qu'erroniament ens doná la sonda anteriorment per haverse quedat en un munt de runes. Aquí (y rectifiquém lo que per no haver interpretat be lo que conta en Sagués diguerem en la plana 123) hi ha la part de Llevant l'amplia baume de les rates pinyades; a la de Ponent hi ha un portal y curt passadís que dona entrada a una gran nau quin pont está guarnit d'esbeltes tosqueries y que te a un recó un embassament de cristallines y fresques aygues: *la cateiral* ne digueren d'aquesta sala els exploradors y d'ella deriva encare una capella lateral.

En aquella solera s'obra una llarga y estreta esberla de 15 metres de fondaria a la que baixaren en Pineda, en Sagués y en Badiella y del fons esmunyintse per unes baixes galeries fangoses que formen rampa ne baixaren uns 10 mes hont en una expansió s'obren tres forats o poetons que sembla donan a una mateixa cambra inferior a la que per falta de material no descendiren.

AVIS

El vinent nombre d'ARXIU, será doble, corresponent als mesos de Novembre y Desembre, completantse ab ell el primer tomo d'aquesta publicació, a qual efecte hi anirá l'oportú index.

